

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ
ΤΗΣ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ

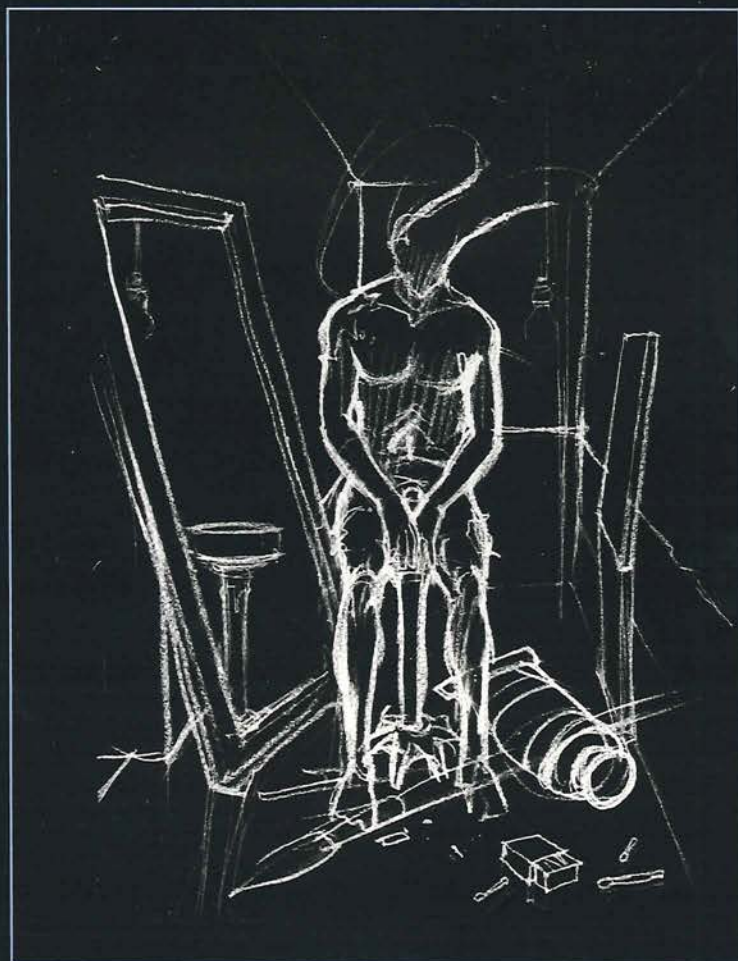

ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ

ένος αιώνος έρωτα

Enki Bilal/Dan Franck

Κάθεται μπροστά στον καθρέφτη. Η μορφή του δεν έχει είδωλο. Ούτε πρόσωπο, ούτε κορμί. Η εικόνα του έσβησε για πάντα. Δεν έμεινε τίποτ' άλλο παρ' εκτός εκείνα που θέλει να βλέπει, να διακρίνει: δυο χέρια, κι εκφράσεις που φαντάζεται - να χαμογελάει, να μισοκλείνει τα μάτια μπροστά στα ρημαγμένα τοπία των γυναικών που αγκάλιασε, να συσπά το σαγόνι στην ανάμνηση του κόσμου.

Κάθεται σ' ένα σκαμνί. Στερεώνει το θολό τοπίο με τις θύμισες που θα 'θελε να ζωγραφίσει. Οι άντρες έμειναν στα πεδία των μαχών. Έχει πάνω του τις πληγές και τα σημάδια τους. Θέλει να σβήσει τις κραυγές τους. Είναι διαπεραστικοί, επίμονοι αυτοί οι πόνοι. Δολοφόνοι.

Αν κουνιθεί χτυπάει στους γκριζούς τοίχους γύρω του. Και να, το κεφάλι του σκάει. Οι γραμμές φυγής απλώνονται μπροστά του. Πουθενά αλλού. Επινόει καινούργιους καθρέφτες για να γλυτώσει. Και να σ' αυτούς τα μαγευτικά πρόσωπα όλων των γυναικών που αγάπησε.

Του δανείζουν τις κομματιασμένες ιστορίες τους. Η δική του ιστορία αναδύεται μονάχα μέσα απ' τα δικά τους λόγια· κι απ' τον πόθο: θα ήθελε να είναι εδώ.

Δεν έχει πια δικιά του ζωή.

Βλέπει τον αιώνα του να παρελαύνει.

Σεράγεβο

Χορεύει στον καμβά των κλειστών της ματιών. Τεντώνει τη γάμπα της· τα χείλια της βαμένα κόκκινα. Το καλσόν και τα μεσοφόρια γίνονται στεφάνι λουλουδιών για όσους την χειροκροτούν. Τα εσώρουχά της είναι εκπληκτικά, μεταξένια, με δαντέλα, κορδέλες· όλα πυκνοϋφασμένα, να μην αφήνουν το χλωμό της δέρμα να φανεί, αντίθετα απ' ό,τι κάνουν οι υπόλοιπες χορεύτριες.

Κουνάει τα χέρια της σα φίδια, με την ευλυγισία της φτερωτής του Μύλου όπου δίνεται η παράσταση. Μα ποτέ δεν θα την δεις να κάνει χειρονομίες πρόσκλησης, καλέσματα κρυφά.

Το χαμόγελό της όμως είναι η απόλυτη χάρη, η χαρά της ζωής. Όταν οι ζωγράφοι καταπιάστηκαν να ζωγραφίσουν την Υπέροχη Καντρίγια, αυτήν εδιάλεξαν, και με την αλήθεια το πρόσωπό της πιότερο απ' τις γάμπες της. Κι έτσι απλώθηκε η φήμη της χορεύτριας με το μαγευτικό χαμόγελο.

Με τον καιρό οι θαυμαστές της πλήθυναν: σαν ένας κύκλος που ξεκίνησε απ' τον γειτονικό λόφο, κατέβηκε στην πόλη, κι ύστερα απλώθηκε σ' όλες τις πρωτεύουσες της Ευρώπης. Αλλά αυτή τους περιφρονεί. Η καρδιά της ζει σ' έναν άλλον, σ' έναν δικό της μικρό πλανήτη. Ο κόσμος της κάζεται εκεί, στην πρώτη σειρά, μπροστά μπροστά στη σκηνή. Όταν βγαίνει, κάθε βράδυ, σ' εκείνον απευθύνεται. Σ' εκείνον ρίχνει το φως της ομορφιάς της.

Οι μυστήρες, αυτοί που θέλουν να κλέψουν την καρδιά της, νομίζουν πως για να τους προσέξει πρέπει να κάθονται εκεί, μπροστά της. Κάθε βράδυ, πριν την παράσταση, ο αέρας της αίθουσας αναδεύεται απ' τα παιχνίδια τους στα λόγια, τα πάρε δώσε τους, τα παζάρια ανάμεσα σ' εκείνους που απογοητεύτηκαν και τους άλλους που ακόμα ελπίζουν να την κερδίσουν.

Άδικος κόπος.

Εκείνη δεν είναι για κανέναν τους.

Ούτε των ματιών της το φως, ούτε οι αγκαλιές που φτιάχνουν τα χέρια της είναι γι' αυτούς που κυνηγούν το όνειρο χωρίς να ξέρουν τι πάει να πει το να μοιράζεσαι. Αν ήταν ικανοί να βλέπουν την ημέρα κι όχι να κυνηγούν φαντάσματα τις νύχτες, θα αισθάνονταν ένα μυστήριο πιο σπάνιο απ' την γοητεία που τους σκλάβωσε. Ναι, είναι αλήθεια: τα χείλη της χορεύτριας υπόσχονται φιλία· μα όχι τα χείλη της ερωμένης. Και οι κινήσεις των γοφών της δεν είναι για να προκαλέσουν. Δεν κοιτάει καν τους άντρες στην πρώτη σειρά. Κοιτάει την άγκυρά της· τον δικό της δεσμό.

Στην αρχή ήταν μια κούνια κρυμμένη στο κοίλωμα του τοίχου. Ύστερα, πάντα εκεί, ένα μωρό που έπαιζε ξαπλωμένο σ' ένα μαξιλάρι. Ένα μικρό αγόρι που χάζευε την μάνα του. Ένας έφηβος. Ένας νέος άντρας.

Όλα τα χρόνια ήταν εκεί, ο πρώτος λάτρης της Υπέροχης Καντρίγιας. Κάθε βράδυ, πριν την παράσταση, στο καμαρίνι, έπεφτε στην αγκαλιά της, την φιλούσε, και μουρμούριζε τις ίδιες λέξεις: «Μαμά, χόρευε μαζί μου!». Τα χείλια του άφηναν το σημάδι τους στο δέρμα της. Κάθε φιλή ένα σημάδι. Η χορεύτρια το 'χει στην αγκαλιά της και στον κόρφο της. Σαν κολιέ.

Του 'μαθε τα μαγικά της. Αργά το βράδυ πιάνονταν χέρι χέρι και έβγαιναν έξω, στα άδεια νυχτερινά πάρκα. Τραγουδούσε γι' αυτόν, για τον γιό της. Κρατούσε τον ρυθμό πάνω στους κτύπους της καρδιάς της. Άπλωνε τη γάμπα, το χέρι, το στήθος, γύριζε, περιστρεφόταν, σταματούσε... Κι εκείνος αντέγραφε τις κινήσεις.

Ποτέ δεν είχαν άλλους θεατές παρ' εκτός τους εαυτούς τους και τη νύχτα. Κάτω απ' τα δέντρα χόρευαν τις πόλκες, τα βαλς, τα μασις, τα φοξ τροτ, τα τανγκό, και τους λαϊκούς χορούς όλου του κόσμου.

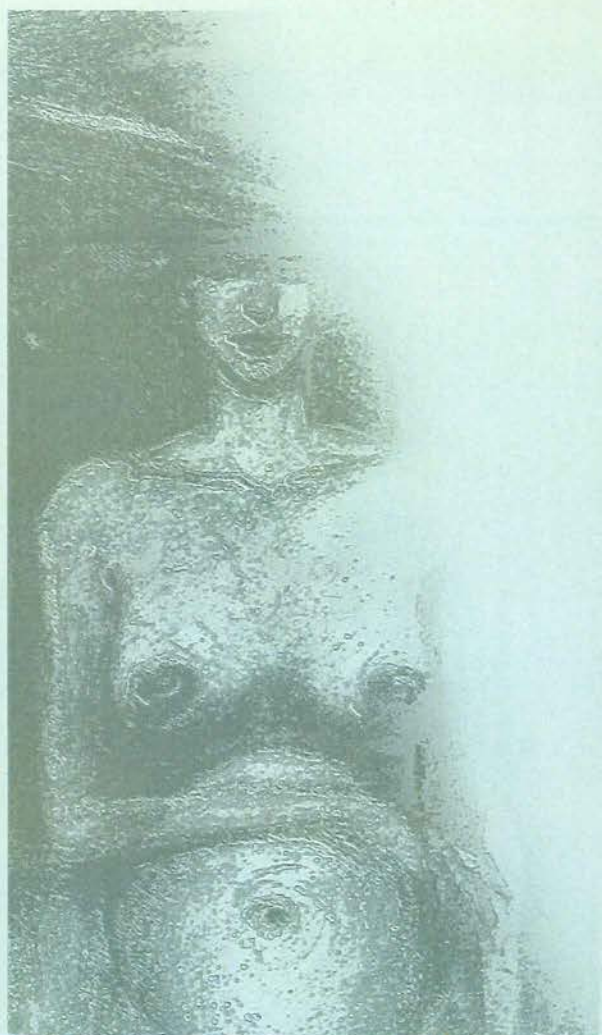
Ευχόταν να αφήσουν πίσω τους μια μέρα τα φτερά του Μεγάλου Μύλου. Ονειρευόταν μια φιγούρα για δυο, εκείνην και τον γιό της, στην μεγάλη σκηνή του κόσμου.

Τα πράγματα ήρθαν αλλιώς. Η σφαγή έβαλε το ματωμένο της δάκτυλο στο κουτί με τα μαγιγίδια, και γύρισε την παιδική υδρόγειο με τόση δύναμη όση να σταματήσει ο κόσμος σε σκοτεινές συντεταγμένες. Το αίμα και το σκοτάδι απλώθηκαν πάνω στη λευκότητα των μεσοφοριών και της δαντέλας. Το χαμόγελο χάθηκε μέσα σε μια νύχτα. Πάγωσε σαν μορφασμός πολεμικών πεδίων και ατέλειωτων χαρακαωμάτων, πάγωσε σαν η μάσκα ενός δολοφονημένου αρχιδούκα.

Τέσσερα χρόνια μετά, η χορεύτρια βρήκε ένα άλλο σημείο στο ντεκόρ του Μύλου, ένα σημείο γι' αυτήν· έναν κάμπο όπου πέθαιναν οι άντρες, ο γιός της ανάμεσα σ' αυτούς. Η ταπετσαρία, στην άκρη της σκηνής, είχε ξηλωθεί κι ανέμιζε, σαν τούλι, ταπεινωμένη.

Η σημαία των παθών.

Για το Σεράγεβο, Ιούνιος 1914.

Οκτώβρης

Δούλευε στα συσσίτια του στρατού. Κάθε μέρα περίμενε τον ερχομό του τρυγονιού. Λίγο την ένοιαζε αν ήταν το ίδιο κάθε φορά. Της άρεσε να περιμένει αυτόν τον μικρό αγγελιοφόρο της, να τον βλέπει να χαμπλώνει με συμμετρικούς και αρμονικούς κύκλους, σα να γλυστρώνει απ' το 'να αόρατο πλατύσκαλο στο άλλο, μέχρι το χέρι της. Της θύμιζε την ειρήνη. Έδιωχνε απ' το μυαλό της τους πυροβολισμούς, τις τροχιές των βλημάτων, τις οβίδες, τα κτυπήματα το ένα πίσω απ' το άλλο, τον ήχο των χειροβομβίδων.

Οι κρότοι τους έσπαγαν τα μνημόνια της. Τα αέρια καίγαν την αφή της. Τα χαρακτηριστικά ήταν νεκροταφεία και κάποια ημέρα, το 'βλεπε, θα γίνονταν και ο δικός της τάφος.

Όταν κατάφερνε να κοιμηθεί ονειρευόταν ότι ζει. Ξεχνούσε το βάρος της μέρας. Κούρνιαζε ανάλαφρη στο όνειρο, ανάμεσα στις ειρηνικές αγκαλιές άλλων γυναικών.

Όταν πάλι ξυπνούσε τουρτουρίζοντας πάνω στο χώμα που λαμπάδιαζε, ή όταν έσπρωχνε το καρότσι πάνω από λάκους γεμάτους αίμα, κοιτούσε μ' αγωνία τον ουρανό. Περίμενε το τρυγόني, που το 'ξερε πως πάντα τα καταφέρνει να γλυτώνει απ' τις μηχανές που ξερνούσαν θάνατο, πάλι τώρα, μα εδώ και τόσο καιρό.

Παρακαλούσε για την ειρήνη.

Κι' ύστερα η κόκκινη σημαία έριξε τα λάβαρα της αυτοκρατορίας. Πήγε κρυφά στην άλλη άκρη της Πρωσίας μέσα σ' ένα σφραγισμένο βαγόνι. Ως τον Φινλανδικό κόλπο. Κι ύστερα απλώθηκε στον άνεμο, πιασμένη στο κοντάρι εκείνων που επιτέθηκαν στα Χειμερινά Ανάκτορα.

Η συσσιτιάρχης κοιτούσε πάντα τον ουρανό. Αποζητούσε τον φτερωτό της φίλο πριν, στον άλλο πόλεμο. Αλλά τα όπλα δεν σταμάτησαν. Μόνο που τώρα οι στόχοι είχαν αλλάξει. Οι χτεσινοί σύμμαχοι έγιναν σημερινοί εχθροί. Έκαναν επίθεση σ' όλα τα σύνορα. Όμως τα πράγματα θα ήταν πιο απλά στο εξής: απ' την μια τα άσπρα απ' την άλλη τα κόκκινα λάβαρα. Το άσπρο είναι το χρώμα των βασιλιάδων, των αυτοκρατόρων, των τσάρων. Το κόκκινο ανεμίζει στα οδοφράγματα.

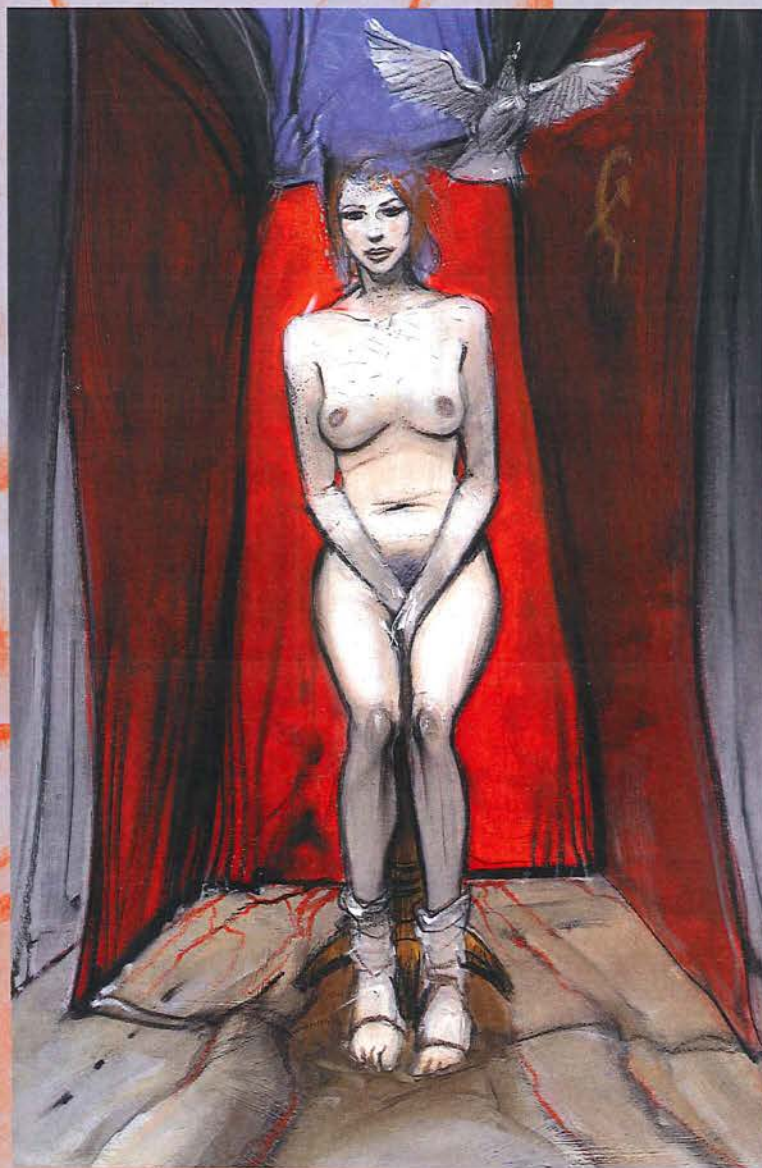
Η συσσιτιάρχης έγινε φίλη των ναυτικών και των αγροτών. Διέσχισε τη Ρωσία απ' την μια άκρη ως την άλλη, πάνω σε άλογο και πάνω στον άνεμο, μ' ένα λάβαρο στο χέρι. Έλεγε ότι αυτός εδώ ο πόλεμος θα είναι λιγότερο οδυνηρός απ' τον προηγούμενο, γιατί πριν έκαναν κουμάντο οι στρατηγοί, ενώ εδώ ήταν ο λαός που πολεμούσε. Ήλπιζε ότι επιτέλους το σχήμα του κόσμου θα αλλάξει.

Μια μέρα, μέσα απόθύελλες και από βροχές, βρέθηκε μπροστά σε μια πόλη που την κρατούσαν επαναστάστες στα μαύρα. Περίμενε να 'ρθει το ταχυδρομικό της περιστέρι. Ήταν ικανό: πετούσε με τις εντολές, σ' ένα μήνυμα δεμένο με δακτυλίδι στο πόδι του, στα μέτωπα της πρώτης γραμμής. Πετούσε στο μπλε του ουρανού, αόρατο, με τα φτερά του απλωμένα στην εντέλεια, γουρνούριζε πάνω από αγκαθωτά συρματοπλέγματα, ναρκοπέδια, κανόνια, φωτοβολίδες.

Ήρθε και τώρα. Κάθισε στην παλάμη της. Κι εκείνη επανέλαβε ρουτινιάρικα τις κινήσεις. Βρήκε το δακτυλίδι που έσφιγγε το πόδι. Ξεδίπλωσε το λεπτό χαρτί. Και ξαναθυμήθηκε τους κώδικες, τους κώδικες που ήξερε καλά, τους κώδικες που είχαν μεταφέρει τόσοι φτερωτοί ταχυδρόμοι πάνω απ' τα αγκαθωτά συρματοπλέγματα του παρελθόντος. Ήταν και πάλι οι ίδιοι. Λόγια της ίδιας έλξης, της έλξης του θανάτου, που ορμίνευαν πως οι βομβαρδισμοί έπρεπε να ξαναρχίσουν, τα ασθενοφόρα να ορμήσουν, οι λαφυραγωγοί να είναι έτοιμοι, κι οι νεκροθάφτες να ανοίξουν μεγάλους τάφους, αφού το περιστέρι θα πετούσε ξανά μπροστά, προς τον στόχο, πάνω απ' την Κροστάνδη.

Τα χρωματιστά κανόνια άρχισαν το σφυροκόπημα. Όχι στο άσπρο πια, αλλά στο μαύρο.

Η συσσιτιάρχης παράτησε τον πόλεμο.

Πέμπτη βράδυ

Ήταν οδηγός ταξί στη Νέα Υόρκη. Οδηγούσε τ' αμάξι της μπροστά από 'να τζάμι. Οι πελάτες κάθονταν πίσω, πιο χαμηλά απ' αυτήν. Δεν έβλεπαν τον δρόμο, έβλεπαν μόνο τον λαιμό μιας νέας γυναίκας. Ακόμα κι αν τεντώνονταν, και πάλι τίποτα περισσότερο δεν έφταναν να δουν από ένα τετράγωνο δέκα πόντων η πλευρά, γιατί το υπόλοιπο του τζαμιού ήταν θαμπό. Έτσι, το πολύ πολύ να αντίκριζαν έναν ακίνητο λαιμό και λίγες τούφες μαλλιών.

Ύστερα κατέβαιναν στη δουλειά τους και ξεχνούσαν την οδηγό.

Αυτό ακριβώς ήθελε κι εκείνη.

Είχε υπολογίσει την επιφάνεια του τετράγωνου έτσι που να μη βλέπει κανείς άλλο τι από την πλάτη της. Το ξένο μάτι δεν έπρεπε να πάει παρα πέρα. Το παρα πέρα δεν τους αφορούσε, ήταν δικό της.

Ζούσε στο αμάξι της. Μοιραζόταν τον πίσω καναπέ μ' έναν μαύρο σκύλο ράτσας απροσδιόριστης, με μυτερά νύχια, τρίχωμα κοντό, που έμοιαζε λες με γάτα, ή μπορεί με δράκο μικρόσωμο, ένα μπάσταρδο τριών τουλάχιστον ειδών. Το ζώο ούτε γκρίνιαζε ούτε γάβγιζε ποτέ. Ανάσαινε, κι αφήνε να ξεπροβάλλει μια γλώσσα κόκκινη σαν το πουλί του κάθε φορά που η κυρά του γλίστραγε το χέρι της κάτω απ' το κάθισμα, στ' αριστερά· εκεί όπου, δίπλα στα φακελάκια του τσαγιού, στις καραμέλες μελιού και στα πακέτα των τσιγάρων απήθωνε τακτικά τα πτώματα των αρουραίων που καταβρόχθιζε, με βλέμμα ήρεμο.

Μασούλαγε, αποκοιμιόταν, και το κοντέρ ανέβαινε.

Είχε επίσης έναν βραστήρα γκαζιού. Κάθε φορά που έστριβε στη Lexington, είτε προς τη μια μεριά είτε προς την άλλη, η ταξιτζού έφτιαχνε ένα φλυτζάκι τσάι. Το 'τινε στο πρώτο φανάρι.

Έτρωγε μέσα στο ταξί. Κι εκεί κοιμόταν. Τύχαινε καμιά φορά να πάρει κούρσα ενώ καλά καλά δεν είχε ακόμα αλλάξει το νυχτικό της. Χασμουριόταν και τεντωνόταν, χωρίς ν' αφήνει το τιμόνι. Άκουγε τις πρωινές ειδήσεις, μιλούσε στον σκύλο· αγόραζε εφημερίδα όταν περνούσε από κανά κίосκι και την διάβαζε. Όταν είχε στάση στον Κεντρικό Σταθμό εύρισκε ώρα για να ντυθεί κανονικά: φόρεμα ή παντελόνι, μπότες ή τακούνια στιλέτο, που τα είχε όλα καταχωριασμένα στο πορτ μπαγκαζ. Ο Κεντρικός Σταθμός ήταν απ' τις συνηθισμένες της στάσεις. Οι άλλες ρυθμιζόνταν απ' τις ανάγκες της, ή απ' αυτές του ζώου: φαγητό, άραγμα, τα νέα, περιποίηση του εαυτού της.

Μια τουλάχιστον φορά την εβδομάδα, σταματούσε κοντά στο Barneys. Εμπαινε στο ισόγειο και έφαχνε τα ράφια με τα καλλυντικά. Ψώνιζε κραγιόν, μάσκαρα, πούδρα και κρέμες - θα τα χαλούσε ως την επόμενη βδομάδα. Γιατί από τότε που τα πάνω και τα κάτω της προηγούμενης ζωής της την έφεραν να γίνει ταξιτζού, τηρούσε μια τελετουργία απ' την οποία όλοι οι επιβάτες της επωφελούνταν. Λίγα τετράγωνα πριν τον προορισμό τους, άνοιγε μια μεγάλη θήκη με τα καλλυντικά της, έστριβε το καθρεφτάκι εμπρός της ώστε να αντανakλά την ομορφιά της στην πίσω θέση, κι άρχιζε αντάρσεκα παιχνίδια με τα μάγουλα, τις βλεφαρίδες της, το κραγιόν στα χείλη, μια μικρή ελιά στο μπούστο. Ύστερα, έβαζε την απόδειξη σε μια μικρή θήκη από πράσινο δέρμα απ' το Μαρόκο, κεντημένο γύρω γύρω με ασπρένιο ρέλι, γυρνούσε προς τα πίσω, άνοιγε λίγο το διαχωριστικό τζάμι και, τείνοντας την θήκη προς τον επιβάτη, τον ρωτούσε αν είχε φαριστηθεί τη διαδρομή.

Και ήταν τότε που κάμποσοι μετάνιωναν που δεν της είχαν κάνει ούτε μια ερώτηση στο δρόμο, που δεν είχαν δείξει το ενδιαφέρον τους για μια γυναίκα τόσο έντονα βαμμένη, που έβλεπαν τα κόκκινα χείλια της μόλις στο τέλος της κούρσας, και που οι ελπίδες τους φούντωναν έτσι ξαφνικά, τόσο βιαστικά, ίσια ίσια για όσο χρειαζόταν να της επιστρέψουν την θηκούλα με το αντίτιμο.

Πάντα ήταν αργά γι' αυτούς. Ο σκύλος εν τω μεταξύ άφηνε ένα κατρουλιό σα κόκκινο συντριβάνι απ' το κατεβασμένο μπροστινό δεξί παράθυρο. Ξαν μια χειρονομία αποχαιρετισμού.

Την κούραζε που οι πελάτες της βολεύονταν με το μικρό τετράγωνο και τις σκέψεις τους, και κανένας ποτέ δεν είχε δοκιμάσει ν' ασχοληθεί μαζί της. Ονειρευόταν ν' αγοράσει ένα καινούργιο αμάξι. Μια καμπριολέ Chevrolet με καμπυλωτά φτερά, και πόρτες ευρύχωρες και φιλόξενες, σα χαμόγελο. Διθέσια, χωρίς πίσω θέσεις.

Μια Πέμπτη οι ελπίδες της βούλιαξαν μαζί με τις ελπίδες όλης της Αμερικής. Ήταν πια αναγκασμένη να πουλήσει. Αποφάσισε ν' αλλάξει δουλειά. Ένα πράγμα μόνο ήθελε τώρα: να την βλέπουν στο εξής κατά πρόσωπο.

Μόνο μια δουλειά ήταν τέτοια που να δουλεύει ανφάς, μπροστά σε ένα κοινό που δεν θα ζητούσε ούτε την πλάτη της ούτε το προφίλ της, αν το είχε ξεκόψει απ' την αοχή.

Έφυγε για την Ευρώπη. Ξεμπάρκαρε στο Παρίσι, ενώ η γάγγραινα που ερχόταν απ' την Αμερική σταμάτησε πια ν' απλώνεται. Συνάντησε πολλούς ομοεθνείς της. Είχαν περάσει κι αυτοί τις θάλασσες για να βρουν στην παλιά ήπειρο όσα έχασαν στην πατρίδα τους: τη γιορτή και το αλκοόλ. Κι εκείνη ξέδινε μαζί τους κάτω απ' τα φώτα χορών και διασκεδάσεων.

Πόζαρε πρώτα απ' όλα σε ατελιέ ζωγραφικής και σε σχολές. Δεχόταν να ποζάρει όρθια, καθιστή, γονατιστή, όπως ήθελαν... Με τον όρο να την βλέπουν πάντα κατά πρόσωπο. Έμεινε σ' αυτήν την ήπειρο όσο διαρκούσε η γιορτή. Γύρισε στην Αμερική όταν οι βάρβαροι άρχισαν να χειρίζονται τους κρατήρες της φωτιάς που είχε ανοίξει η συνθήκη των Βερσαλλιών. Αγόρασε τη Chevrolet των ονείρων της. Την πούλησε όταν κατάλαβε ότι της ήταν άχρηστη.

Δέκα χρόνια μετά, κι ενώ η Ευρώπη βούλιαζε άλλη μια φορά, η άλλοτε ταξιτζού και ύστερα μοντέλο αγόρασε ένα ασθενοφόρο. Κατατάχτηκε και πέρασε τον Ατλαντικό ξανά, αυτή τη φορά με τον στρατό.

Οδηγούσε το αμάξι της μέσα στα ερείπια. Άλλοι στοιβάζαν τους πληγωμένους στρατιώτες πίσω της - αυτή έπρεπε να τους πάει ως τους κοντινότερους γιατρούς. Κάθε φορά, λίγο πριν φτάσει, άνοιγε την κασετίνα της, ρύθμιζε κατάλληλα το καθρεφτάκι ώστε να ρίχνει ένα κομμάτι της ομορφιάς της προς τα πίσω, κι άρχιζε αντάρσεκα παιχνίδια με τα μάγουλα, τις βλεφαρίδες, το κραγιόν στα χείλη, μια μικρή ελιά στο μπούστο. Χαμογελούσε όσο πιο ανθρώπινα γινόταν, καθώς σούφρωνε το στόμα της, έτοιμη ν' αφήσει ένα κόκκινο συντριβάνι, μια γκριμάτσα αποχαιρετισμού στους ετοιμοθάνατους που βογγούσαν πίσω.

Πορνοόμι

Έκοψε δρόμο λοξά, στ' αριστερά του συντριβανιού. Κουβαλούσε έναν σάκο πολύ βαρύ για τους ώμους της, και στα πόδια της φορούσε διαφορετικά παπούτσια: τσόκαρο στο δεξί, πάνινο μπαλαρίνας στο αριστερό. Γλυστρούσε αδέξια προς την έξοδο του μετρό. Συγκρατούσε το φορτίο της και με τα δυο χέρια, με τους αντίχειρες περασμένους κάτω απ' το λουρί. Ένα φαρδύ παλτό κρεμασμένο πάνω της την κτύπαγε στις γάμπες. Δεν μπορούσες να ξεχωρίσεις ούτε τα μαλλιά της έτσι όπως ήταν χωμένα στον σκούφο της, ούτε καν το πρόσωπό της, τυλιγμένο με μια μακριά πολύχρωμη εσάρπα.

Μπήκε σ' ένα cafe που βρισκόταν στο ύψος του συντριβανιού. Ακουμπησε τον σάκο σε μια καρέκλα, κι άφησε να πέσουν τα μαλλιά της, κατάμαυρα, πυκνά, με τσιγγάνικες μπούκλες. Το δέρμα της ήταν λαμπερό, σχεδόν διάφανο. Τα δάκτυλα των γαντιών ήταν κομμένα στο ύψος της φάλαγγας, και τα νύχια της βαμμένα μπλέ.

Άνοιξε τον πάνινο σάκο κι έβγαλε μια γραφομηχανή. Την άφησε πάνω στον πάγκο. Ήταν μια μικρή φορητή μαύρη Corona, με δίχρωμη κορδέλα. Τα πλήκτρα ήταν φαγωμένα απ' την χρήσι· πιο πολύ το space, μαυρισμένο απ' τους δυο αντίχειρες, ή ίσως κι απ' τον δείκτη αν αυτός που την χρησιμοποιούσε δεν ήξερε να πλκτρολογεί.

Όμως αυτή ήξερε. Πλκτρολογούσε πολύ γρήγορα, και με τα δυο χέρια. Έγραψε:

Έρχομαι από το Βερολίνο. Ήμουν στην Πράγα, όπου είναι θαμένοι οι πρόγονοί μου στο παλιό, εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης· τάφοι μπλεγμένοι, ο ένας πάνω στον άλλον, ξεχαρβαλωμένοι, κατεστραμμένοι, σαν τα κουφάρια που βρίσκονται μέσα· διαλυμένοι απ' τις διαδοχικές ταφές, αφού δεν έχουμε δικαίωμα να τους σκεπάζουμε εντελώς με χώμα.

Γύρισα τον κόσμο για να ξαναβρω τις διαστάσεις του χώρου που έχουμε στερηθεί. Οι δικοί μου τάφοι δεν έχουν περίβολους· έχουν μονάχα εσωτερικό. Γι' αυτό κι εγώ δεν σκάβω πια. Γι' αυτό μετρώ με τα βήματά μου το χώρο. Τριγυρνάω εδώ κι εκεί, δεν βουλιάζω πια. Τα γκέτο είναι χτισμένα μ' αυτόν τον τρόπο· κύκλοι από αγκαθωτά συρματοπλέγματα, που περιορίζουν τις διαδρομές, κόβουν την ανακάλυψη του κόσμου. Απαγορεύουν την ανάμειξη, το μπαστάρδεμα. Ο αποκλεισμός σε κάνει να βουλιάζεις. Όπως οι δικοί μου, στο παλιό εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης. Όπως παντού, στα Μπαντουστάν του κόσμου.

Θα ήθελα να μπορώ να πετάξω.

Είμαι πιανίστρια. Δεν έχω πλέον πιάνο. Το τελευταίο μου το κατέστρεψαν οι μελανοχιτώνες, σε έναν σταθμό. Ήταν ένα παιδικό πιάνο, με οκτώ πλήκτρα· μια οκτάβα. Οι νότες είχαν ήχο οξύ. Μου άρεσε να το βάζω στα γόνατά μου, το βράδυ, και να συνθέτω ένα νανούρισμα πριν κοιμηθώ. Ύστερα ξάπλωνα και έκλεινα τα μάτια με το τελευταίο τραγούδι της μέρας. Η αναθύμηση της μουσικής με κρατούσε ως το πρωί. Ξυπνούσα στο τέλος. Τα όνειρά μου ήταν υπέροχα.

Οι φύλακες κατέστρεψαν τις εσωτερικές μου μουσικές. Με σήκωσαν με τη βία, μου έκαναν σωματικό έλεγχο. Πίστευαν ότι είχα μνημόματα κρυμμένα κάτω απ' τα πλήκτρα του παιδικού πιάνου. Το διέλυσαν.

Από τότε δεν κοιμόμουν πια.

Χτες, σ' ένα παλαιοπωλείο, ανακάλυψα αυτή τη γραφομηχανή. Ο πωλητής δέχτηκε να την ανταλλάξει με το ξύλινο τσόκαρο που φορούσα στο αριστερό πόδι· εκείνος είχε ένα τέτοιο ολόιδιο δεξί, και τώρα τα έκανε ζευγάρι. Επιπλέον μου έδωσε ένα πάνινο παπούτσι μπαλαρίνας.

Η μικρή Corona είναι το καινούργιο μου πιάνο. Την βάζω μπροστά μου και παίζω μ' αυτήν. Χτυπά τις νότες στα πλήκτρα. Λίγο με νοιάζει αυτό που διαβάζουν οι άλλοι. Το αλφάβητο είναι η κλίμακά μου, και η κλίμακά μου είναι ο ύπνος μου. Είμαι ευτυχισμένη.

Γκουέροκα

Είπε ότι έκοψε τα μαλλιά της. Είπε ότι σβούρισε από καταφύγιο σε καταφύγιο, κυνηγημένη από παντού, πρώτα απ' τη Γερμανία, μετά απ' την Ιταλία· έφτασε ως την Πολωνία, κι ύστερα στην Ισπανία.

Είπε πως ο ήλιος της χαρίζει χρώματα. Είπε ότι έμαθε να χρησιμοποιεί τουφέκι. Ότι αυτή, και οι άνθρωποι σαν αυτήν, δεν θα σταματούσαν ποτέ παρ' εκτός μ' αυτό το τίμημα. Δεν σκέφτηκε ποτέ ότι, κάποια μέρα, θα πρέπει να υπερασπιστεί τη θέση της. Πίστευε πως, απ' την ώρα που γεννήθηκε, είχε αυτονομία δικαίωμα σ' ένα κομμάτι γης, για να αναπνέει. Αλλά δεν ήταν έτσι.

Είπε πως δεν πάλευε μόνο για να ζήσει· αλλά και για να μην πεθάνει. Είπε ότι αυτά τα δυο δεν είναι το ίδιο πράγμα. Είπε ότι υπήρχαν τόσες χοντρόπετες προδοσίες, κι άλλες τόσες κρυφές δειλίες. Ότι, αν όλα αυτά ήταν δουλειά μόνο των αντρών, τότε αυτή θα γύριζε για πάντα τον κόσμο, θα έφευγε, θα δραπέτευε δια παντός, να προστατεύσει την ανάσα της.

Είπε ότι νοιώθει εξαντλημένη. Είπε ότι το κλώτσημα του τουφεκιού της ξεσκίζει τον ώμο. Είπε ακόμα πως, σε τελευταία ανάλυση, αυτό το κλώτσημα πονάει λιγότερο απ' τα ματωμένα πόδια, τα πόδια που περπάτησαν σε τόσες πόλεις, σε τόσες χώρες.

Είπε ότι την είχαν φυλακίσει. Την φρουρούσαν οι «αδελφές», ντυμένες με τα ράσα της Καθολικής Εκκλησίας, σ' ένα κάστρο κοντά στη θάλασσα. Ποιανού αδελφές ήταν τέτοιες γυναίκες; Μια θρησκεία την κυνήγησε στη γη των παιδικών της χρόνων. Η ίδια θρησκεία τώρα, αν και θα μπορούσε να είναι οποιαδήποτε στη θέση της, την έστειλε στον θάνατο. Δεν νοιαζόταν για κανέναν θεό. Αυτοί οι πιστοί κόπτονταν για το Limbo, τον απροσδιόριστο χώρο της άλλης ζωής όπου πήγαιναν τάχα μετά θάνατον οι ψυχές των αβάπτιστων παιδιών, στον πάτο του κόσμου - κι αδιαφορούσαν για την ματωμένη γη γύρω τους.

Είπε ότι δραπέτευσε. Το κάστρο ήταν φυλακή γυναικών. Όλες οι φυλακισμένες έκαναν λουρίδες τα στρώματά τους. Για τριάντα κι εφτά νύχτες έφτιαχναν με τις λουρίδες αυτές σκοινιά. Δραπέτευσαν τα χαράματα της τριακοστής όγδοης μέρας, βοηθώντας η μια την άλλη με κοντές ανεμόσκαλες και τα τεντωμένα τους χέρια. Έφυγαν απ' την θάλασσα.

Είπε πως οι αγώνες τέλειωσαν. Είπε πως το 'ξερε καλά ότι είναι χαμένη, αλλά δεν θα σταμάταγε ποτέ να βάζει μπροστά απ' αυτήν τη μετοχή της απώλειας το ρήμα «είμαι». Είπε πως ο δικός της κίνδυνος, ασήμαντος σ' αλήθεια μπροστά στις μεγάλες απειλές, την τρόμαζε πάντα το ίδιο.

Είχε βρει μια κούκλα. Μια πάνινη κούκλα, με ραμμένα μάτια. Την νανούριζε συνέχεια. Την προστάτευε απ' τη βροχή, τη σκόνη, τον ήλιο, την ταλαιπωρία. Έλεγε ότι οι άνθρωποι που δεν έχουν τόπο, που πάνε κι έρχονται, που δραπετεύουν, που ξαποσταίνουν μόνο για λίγο και είναι συνέχεια στην τσίλια, οι άνθρωποι αυτοί έλεγε χρειάζονται να φροντίζουν κάτι. Για μένα είπε αυτό το κάτι είναι μια κούκλα. Έλεγε ότι θα ήθελε να είναι το παιδί κάποιου· ή να κάνει ένα δικό της παιδί. Έλεγε πως για να αντέχει την εκτόξευση ως την άκρη του κόσμου χρειαζόταν να έχει ένα κέντρο. Η φροντίδα για τη ζωή της δεν ήταν αρκετή να είναι τέτοιο κέντρο. Η κούκλα έφτιαχνε αυτό το σημείο. Έλεγε ότι, όταν πλησιάζει ο θάνατος, όλα γίνονται πολύ μικρά. Έλεγε ότι όλοι οι συνταξιδιώτες της ένα γύρω το ίδιο ένοιωθαν. Τυλιγμένοι με μια μεταξωτή εσάρπα, ήταν πιασμένοι πάντα από μια βαλίτσα ή ένα παλτό. Έτοιμοι να ξαναφύγουν, να μην βλέπουν άλλο παραπέρα. Ο ορίζοντας μαύριζε, και το ήξεραν.

Είπε πως το να τους αποκαλούν «ταξιδιώτες» ήταν ευφημισμός. Ήταν φυγάδες στην καλύτερη περίπτωση. Και στη χειρότερη δραπέτες. Δεν είχαν νικήσει. Έχασαν τις ελπίδες τους.

Είπε ότι οι βάρβαροι, αυτοί που την κυνήγησαν στην Ανατολή κι ύστερα στο Βορρά, έφταναν τώρα στο Νότο. Την είχαν αποκλείσει. Είπε ότι οι σύντροφοί της κι αυτή, τόσο μαθημένοι να περπατούν, να περιπλανιούνται, να κρύβονται, να ξαναρχίζουν, ήταν τώρα ασφυκτικά ακινητοποιημένοι. Η περικύκλωσή τους ήταν ολοκληρωτική. Είχε παραδοθεί.

Παραδοθεί.

Έκλαιγε. Και μέσα στα αναφυλητά ξεστόμιζε αυτήν την τρομερή ερώτηση, που έκανε το κορμί της να πονάει ακόμα περισσότερο: Μήπως ξέρει κανείς, μήπως μπορεί κανείς να μου πει, σε ποιο σημείο του ορίζοντα πεθαίνω;

Ολοκαύτωμα

Άπλωσαν πάνω της το πέπλο που σκέπαζε όλη την Ευρώπη· μια σημαία, ένα σάβανο. Είχαν πάρει την πόλη και τη χώρα της, τους φίλους της, τους αδελφούς και τα παιδιά της.

Την συνέλαβαν τον Ιούλιο, αυτήν κι άλλες εκατό χιλιάδες. Τους τραβολογούσαν, τους μετέφεραν, τους άφηναν κάπου, τους ρωτούσαν, τους κτυπούσαν, τους μάντρωναν, τους ξανατραβολογούσαν.

Η ιδιαιτερότητα του καθενός τους πάγωνε ακριβώς την στιγμή της σύλληψής τους, μ' εξαίρεση μονάχα εκείνους που 'χαν τη δύναμη ή την αδυναμία να κρύβουν μέσα τους ελπίδες και εικόνες. Κάθε τι ζωντανό δικό τους νεκρωνόταν, γινόταν πηγή ανυπόφορου καύμού. Όταν η μνήμη δεν είναι άλλο από ένα παλιό στιχάκι, μόνο ο ακρωτηριασμός ανακουφίζει κι ο ακρωτηριασμός σημαίνει θάνατο.

Εκείνη το ήξερε. Κι ήξερε ακόμα πόσο μάταιο είναι το συλλογικό παρελθόν υπ' αυτές τις συνθήκες. Απ' τη γέννησή της το κορμί της το ένοιωθε σαν ένα περιτύλιγμα, που έπρεπε να το βγάλει από πάνω της. Δοκίμασε να ξεφύγει απ' τον ίδιο της τον εαυτό, γυρεύοντας παντού διεξόδους - διεξόδους έψαχναν κι οι σύντροφοί της. Ποτέ όμως δεν τους εξήγησε τον δικό της δρόμο. Δεν τους μιλούσε. Μόνο να την κοιτάς προρούσε.

Ήταν αδέξια στις χειρονομίες της. Αλλά αυτές ακριβώς οι χειρονομίες, τις βδομάδες και τους μήνες που ακολούθησαν, κράτησαν μια δύναμη και μια ακρίβεια που οι κινήσεις των άλλων δεν είχαν πια. Τα λόγια της ήταν ήρεμα και γλυκά, μπορεί επειδή το σκοτάδι την προσηλάτρευε απ' την καταστροφή που έκαιγε το βλέμμα των υπόλοιπων. Ήταν ικανή μέσα στα πιο σκληρά ομαδικά βασανιστήρια να γύρει το κεφάλι και το πρόσωπο στο πλάι με μίαν απόγνωση γεμάτη αγνότητα, γιατί τα χαρακτηριστικά της μέναν απαλά, και το κορμί της, παρά τα χτυπήματα, έμοιαζε σχεδόν ανέγγιχτο.

Έγινε η πηγή έμπνευσης, έγινε η ιστορία όσων επέζησαν κοντά της. Για έναν λόγο που όλοι στο εξής τον καταλάβαιναν, της αναγνώριζαν αξιοθαύμαστη ομορφιά μέσα στον πόνο: υπέφερε τόσα πολλά, εδώ και τόσον καιρό. Και το μαρτύριο της ζωγράφισε ένα πρόσωπο να σου ματώνει την καρδιά.

Έγινε η αόρατη πατημασιά που προπορευόταν, το ίχνος που μέσα βούλιαζαν τα δικά τους βήματα. Τους έδινε την δύναμη να στέκονται όρθιοι, παρά τον τρόμο και την μοναξιά. Όταν παράπαιαν, όταν σκόνταφταν, σ' αυτήν γυρνούσαν· ή απλά την φαντάζονταν. Τους όπλισε με το κουράγιο να μην παραδοθούν στην έσχατη αδυναμία. Ήταν ένα χέρι που υψωνόταν μέσα απ' τα βάσανα. Μια άγνωστη ανάμεσα στα ερείπια και στα χαλάσματα. Μέσα σ' ένα σωρό από βαρβαρότητες, ταπεινώσεις και σκελετωμένα κορμιά, αυτή ενσάρκωνε τη γλυκύτητα ενός κόσμου μυθικού. Αυτός ο κόσμος υπήρχε για χάρη της.

Όταν την βρήκαν, ξαπλωμένη στο χιόνι, μπροστά στ' αγκαθωτά συρματοπλέγματα, δίπλα στο ψηλό παρατηρητήριο, μια στάλα αίμα κυλούσε απ' το κάτω του ματιού της, και λίμναζε ανάμεσα στα βλέφαρα πάνω σε έναν βολβό κατάλευκο σαν ελεφαντόδοντο. Κι άλλη μια στάλα απ' την άλλη μεριά, ώσπου να συναντηθούν οι δύο μικρές λίμνες.

Αυτή η γυναίκα ήταν τυφλή. Εδώ και καιρό. Τη νύχτα που ο πόλεμος τελείωσε, τέλειωσε κι ο τελευταίος της σκοπός. Προχώρησε ως την περιφραξη του στρατοπέδου της εξόντωσης, να ξεριζώσει στα αγκαθωτά συρματοπλέγματα τα μάτια της.

Η Βόμβα

Γεννήθηκε στη χώρα του αρχιπελάγους, στο χείλος της μπλε θάλασσας. Είχε μια δίδυμη αδελφή. Πέρασε τα παιδικά της χρόνια κοιτώντας τα αεροπλάνα που πετούσαν ψηλά. Φανταζόταν τη φιγούρα ενός άντρα, που δεν τον έβλεπε, να στέκεται εκεί μέσα στα φτερά, να διασχίζει τις θάλασσες, να αποφεύγει τα πφαίστεια, να πετάει πάνω από τις ερήμους. Πίστευε ότι μια μέρα, που ξέρεις, αυτός ο άντρας θα πήγαινε και στο Φεγγάρι, κι ύστερα σ' άλλους πλανήτες. Αυτός ο άντρας ήταν ο πατέρας της. Ήταν αεροπόρος. Σκοτώθηκε στην Κίνα στη διάρκεια του πολέμου.

Σήκωσε το πηγούνι στον αέρα. Αυτός ήταν ο τρόπος της να αποδίδει τιμές στον νεκρό πατέρα. Αλλά κι ο τρόπος της να φυλάγεται απ' τον κατώτερο κόσμο γύρω της, που την αποκαλούσε ορφανή. Πήγαινε κόντρα στον άνεμο όχι από ξεγνοιασιά, μα από απδία. Το όνειρό της ήταν ψηλά, ο εφιάλτης χαμηλά.

Ήθελε να πάει στην Αμερική, στη χώρα του ουρανοξύστη. Έμεινε εκεί η αδελφή της, από τότε που ερωτεύτηκε έναν αεροπόρο. Ζούσαν σ' έναν εξηκοστό τρίτο όροφο· κι αυτό επίσης της φαινόταν νάανι όνειρο.

Αλλά η χώρα του αρχιπελάγους μπήκε στον πόλεμο. Κι έτσι έκλεισαν τα σύνορα. Έμεινε εκεί, αναγκαστικά.

Κι ύστερα ο πόλεμος της έφτιαξε μια νεύρωση, απ' αυτήν εδώ την αντίφαση: όσο ψηλότερα πετούσαν αυτοί που θαύμαζε τόσο πιο βαθιά στη γη έπρεπε να κατεβαίνουν οι άλλοι. Για να γλυτώνουν τα αντιαεροπορικά, οι πιλότοι τώρα χάνονταν πολύ πάνω απ' τα σύννεφα, απ' όπου φιλόνται τις βόμβες· κι οι της γης έπρεπε να κρύβονται σε υπόγεια καταφύγια.

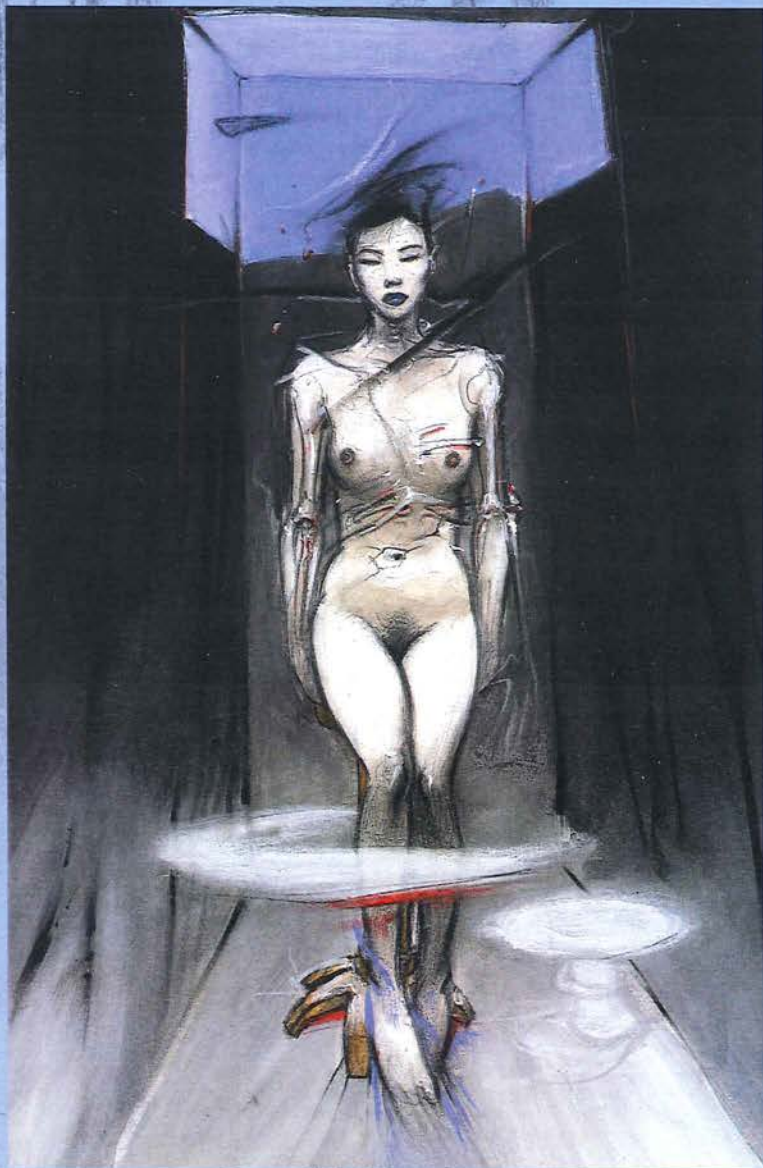
Δεν άντεχε κλεισμένη στα ντουβάρια των καταφυγίων. Έβγαινε έξω στη διάρκεια των βομβαρδισμών - δεν φοβόταν. Κοιτούσε τα σπίτια να τινάζονται στον αέρα, τις εκρήξεις στα εργοστάσια, τα πεζοδρόμια να φλέγονται. Σκεφτόταν: «Αν κοιτάς από ψηλά αυτό το θέαμα θα πρέπει να είναι όμορφο. Σαν την Γκουέρνικα».

Η αδελφή της της είχε μιλήσει για έναν πίνακα μ' αυτό το όνομα, όχι για την πόλη.

Η αδελφή της της έστειλε ύστερα ένα γράμμα. Που δεν ανοίχτηκε ποτέ. Έφτασε έξι μήνες μετά από εκείνη την τρομερή αυγουστιάτικη μέρα, την μέρα με την τρομερή 3:59 πρωινή. Της έγραφε: «Τα αεροπλάνα που τόσο θαυμάζουμε κάνουν τον πόλεμο ακίνδυνο. Θα 'ρθει μια μέρα που οι βόμβες θα είναι σαν τα αγαθά του πλεκτρισμού. Θα αγγίζουν τα κτίρια κι όχι τους ανθρώπους. Ελπίζω να 'σαι καλά».

Λοιπόν ήταν ο άντρας μου που, προσφέροντας τις υπηρεσίες του στον πόλεμο, έφερε τελικά την ειρήνη. Οδηγούσε το αεροπλάνο των 3:59».

Το γράμμα δεν έφτασε ποτέ στην παραλήπτριά του. Οι χιλιάδες τόνοι, εκείνο το πρωί, το είχαν ρίξει στη γη. Στον ουρανό.

Ο Θείος Σαμ

Μετά τον πόλεμο ακολούθησε τους μαύρους στρατιώτες του αμερικανικού στρατού στα καμπαρέ της Γηραιάς Ηπείρου. Και χόρευε τα γκόσπελ που γιόρταζαν τη δημιουργία μιας νέας συμμαχίας, φτιαγμένης απ' τον Θείο και τους ντόπιους, κάτω απ' την αστερόεσσα.

Δούλενε γι' αμερικάνικες εφημερίδες.

Καμένοι κάμποι, ασφυξία. Είδε να ξαναγεννιέται η ελπίδα του μοντερνισμού και των παλιών μεγαλείων· μέχρι που κατάλαβε πως η ανεξαρτησία είχε χαθεί, οι αιώνες είχαν πετρώσει, οι γλώσσες είχαν πεθάνει, οι μουσικές επίσης, η κυκλοφορία είχε νεκρωθεί.

Όλα αυτά τα εξιστορούσε.

Ένα χρόνο μετά το τέλος όλων των πολέμων, έτσι το είπαν, οι νικητές ξαναπήραν τα όπλα για να κάνουν σκόνη λαούς που δεν ήταν, έλεγαν, στη σωστή μεριά. Άρχισε να ταξιδεύει σε μέρη άγνωστα, ερήμους, βουνά, ορυζώνες, δέλτα ποταμών... Είχε ένα μπλοκάκι στο χέρι, το μαγνητόφωνό της να κρέμεται διαγώνια. Σημείωνε, κατέγραφε. Κρίσιμα πράγματα διακυβεύονταν. Φυσικοί πόροι, στρατηγικά σημεία, ζώνες επιρροής. Οι μεν τα κατείχαν, οι δε ήθελαν να τ' αρπάξουν. Μόνο προφάσεις αραδιάζονταν για τις παράνομες ιδιοποιήσεις. Ιδιοποιήσεις αγαθών, και το χειρότερο: ιδιοποιήσεις ανθρώπων. Στο όνομα διαφορετικών ιδεολογιών οι στρατοί ρίχνονταν ο ένας πάνω στον άλλο, με μια βία που ζωντάνευε τους ιππότες των παλιών θρησκευτικών πολέμων.

Έφυγε με τον στρατό που, πάνω σε σαπιοκάραβα, έπλεε για ένα νησί· δίδεν για να φέρει την ελευθερία. Είδε από κοντά την κατάληψη των χωριών, που ονομαζόταν απελευθέρωση ολόκληρων περιοχών. Μέσα της φούντωνε κάτι που ήθελε να κάνει όλον τον κόσμο μια λαμπάδα. Γιατί αυτό το μικρό νησί το βλέπει να γεμίζει μπλόκα, κατασκοπευτικά αεροπλάνα, πυραύλους, στόλους· το βλέπει να γίνεται όλο ναύσταθμος· κι αυτό, για τούτην, μια γυναίκα των γραμμάτων και της πληροφοροφόρησης, είναι εντελώς αναντίστοιχο με τις υποσχέσεις που κατευόδωσαν τον στρατό.

Αλλά, της λένε τώρα, το να μιλάει έτσι δημιουργεί προβλήματα. Κι απ' την στιγμή που επιμένει, τα άρθρα της μπαίνουν σε μαύρη λίστα. Η εφημερίδα της τα απορρίπτει. Και οι υπόλοιποι τα απορρίπτουν, όλοι στη χώρα. Την συμβουλεύουν να βάλει νερό στο κρασί της όταν γράφει, να μαζέψει τις κουβέντες της, να μην είναι τόσο απαιτητική όταν ασχολείται με τέτοια θέματα.

Γυρίζει πίσω στην πατρίδα της. Στο νότο, και στις άλλες ηπείρους, στήνονται καθεστώτα τρόμου, νόμοι ρατσιστικοί. Βασανιστήριο. Ήθελε να έχει το χέρι της οπλισμένο με τη συνειδήσή της. Αν αρχίσει να κρύβεται απ' αυτήν θα είναι σαν να ακρωτηριάζεται. Και ένα πράγμα θέλει πια: να γράφει, να φύγει. Αλλά κανείς πια δεν την πληρώνει γι' αυτό. Κανείς. Ούτε εδώ ούτε αλλού. Λογοκρισία. Δολοπλοκίες. Καταδίκες.

Δεν υπάρχει λοιπόν χώρος για το χέρι της· μένει μόνο η φωνή της. Κάθε βράδυ φέρνει βόλτα τα σημεία της πόλης που είναι σίγουρη, θέλει να είναι σίγουρη, ότι θα την ακούσουν: μπροστά σε εστιατόρια, στο κατώφλι σταθμών, στις εξόδους του μετρό. Προσπαθεί να μιλήσει σε όλους. Αποκαρδιώνεται. Ουρλιάζει μιλώντας για τα δράματα. Τόσο παθιασμένα ώστε μοιάζει να θρηνεί για την ανθρωπότητα. Μάταια. Οι περαστικοί δεν καταλαβαίνουν.

Κάθε φορά ξεκινάει με μια φράση για τον κόσμο. Την διαλέγει απ' τους τίτλους των ειδήσεων. Την ανασυνθέτει. Τους την πετάει κατάμουτρα. Την ακούνε χωρίς να την ακούνε. Δεν είναι κάτι γι' αυτούς, ή μάλλον είναι ένα τίποτα. Μια βραδυνή περαστική ενόχληση.

Πιο αργά, ξαπλωμένη στο σπίτι της, μένει να χαϊδεύει την ουλή στην κοιλιά της. Θα μπορούσε να είναι το σημάδι ενός άτυχου τοκετού.

Το σείχος

Είναι γυναίκα χιονάνθρωπος. Έχει φυτρώσει στα όρια του χωραφιού, με το λευκό παλτό της, τα γόνατα κολλημένα στο στήθος, τα πόδια της στον πάγο. Τα μαλλιά της ανάλαφρα σαν χορός νιφάδων, το δέρμα της διαυγές. Δεν κουνιέται. Έχει τα μάτια της κλειστά, τα βλέφαρα μαρμαρωμένα, βλέφαρα απέραντα, βλεφαρίδες στολισμένες με τα παγωμένα της δάκρυα.

Έφτασε το φθινόπωρο. Είχε προετοιμαστεί καιρό γι' αυτό το ταξίδι. Ήξερε ότι οι βάρδιες στις σκοπιές αραιώνουν, στις μακρινές και στις κοντινές, οι ημερήσιες και οι νυχτερινές. Περπάτησε ως τα όρια της απαγορευμένης ζώνης, ψηλαφίζοντας τις πολυκατοικίες, τις γωνιές, τα κελάρια και τα υπόγεια, ώσπου να βρει αυτή την θαυμάσια σχισμή, ίσα που είναι ορατή, για την οποία είχε μάθει πως μεγάλωνε αργά, αθόρυβα, ανάμεσα στον Δεκέμβρη και τον Απρίλη.

Είχε διαλέξει να περάσει απέναντι τη μέρα που θα γινόταν εικοσιδύο χρονών. Στην ηλικία που η μάνα της είδε το Κοινοβούλιο να καίγεται.

Είχε ντυθεί στα μαύρα, παπούτσια, πουκάμισο, παντελόνι. Γλίστησε στη σχισμή που ήταν ιδανική για να περάσει ίσα ίσα το κορμί της· κινήθηκε πλάγια, με τα χέρια κολλημένα στα πλευρά της. Δεν είχε πράγματα μαζί της, ούτε ένα μπογαλάκι.

Ακούμπησε μαλακά στο χώμα. Κοντοστάθηκε, ακουμπώντας γονατισμένη στον τοίχο, με κομμένη την ανάσα, με το βλέμμα να ακολουθεί την τροχιά της φωτεινής δέσμης απ' τα δύο παρατηρητήρια. Μόλις η σκιά ξαναγύρισε για να μικρύνει τους όγκους, σ' αυτό το λείο τοπίο, έτρεξε μέχρι τα συρματοπλέγματα· το δέρμα της σκίστηκε, όμως πέρασε. Ξαναβρέθηκε στην επικίνδυνη ζώνη, δέκα μονάχα μέτρα απ' τις σκοπιές. Προχώρησε αργά, σερνάμενη στους αγκώνες· σταμάτησε καθώς το στόμα των προβολέων απειλούσε να την κατασπαράξει. Οι σκιές ξαναγύρισαν· προσπάθησε να συνεχίσει σούρνοντας την παράνομη πορεία της. Αλλά να: εδώ το χέρι της αγγίζει ένα μεταλλικό κομμάτι, σαν ανάποδο κύπελλο σφαιρικό, μισοθαμμένο. Δεν κουνιέται πια. Όλα τα είχε σκεφτεί, όχι όμως αυτό. Καταλαβαίνει ότι η διαφυγή της σταματάει εδώ. Δεν θα φτάσει απέναντι.

Η ημέρα αχνοφεγγίζει. Η αγή την βρίσκει ξαπλωμένη στη γη, τα δυο της χέρια να ζυμώνουν το χώμα. Το βλέμμα της χάσκει, τα χείλη της ψιθυρίζουν την θανάσιμη αριθμητική: πάνω από εξήντα σίγουρες τέτοιες αράδες από μισοθαμμένα κύπελλα, τέλεια στοιχισμένες, κρυμμένες στην ομίχλη· χιλιάδες νάρκες μπροστά της και γύρω της.

Η ανατολή της μέρας την εμποδίζει να γυρίσει πίσω. Μα ούτε μπορεί να μείνει μπρούμντα. Περιμένει λίγο, ύστερα ανασπώνεται. Σπκώνει το χέρι, με το βλέμμα στυλωμένο στη Δύση. Μεταμορφώνεται σε σκιάχτρο. Όρθια στο ναρκοπέδιο, με τις παλάμες ανοιχτές στον ουρανό. Ακίνητη. Με την πλάτη στο παρελθόν, με το κορμί της να προσφέρεται σ' έναν κόσμο που δεν γνωρίζει.

Μένει εκεί, μια πτημένη ηκέτις, μέχρι τον ερχομό του χειμώνα. Τα πόδια συσπασμένα στο χώμα, οι γάμπες ριζωμένες, τα χέρια άκαμπτα, μουδιασμένα. Ο κορμός της είναι ένα δέντρο χωρίς ζωή. Κανένας μα κανένας δεν θα αναρωτηθεί ποτέ πως έσπειραν αυτή τη μορφή μέσα σε τέτοια λουρίδα θανάτου. Κανένας. Και τον Δεκέμβρη, όταν οι νιφάδες παγώνουν τους χυμούς της ζωής και το βλέμμα, κανείς δεν πρόκειται να παίξει μ' αυτή τη γυναίκα του χιονιού, που φύτεψε στο ναρκοπέδιο.

Ουτοπία

Η ιδέα να φτάσει τον ουρανό, όπως είχαν κάνει τ' αδέρφια της με τους αγώνες τους, άρχισε να της έρθει.

Ήταν ένα κορίτσι του γκέττο. Μεγάλωσε εκεί που το μετρό δεν τολμάει να φτάσει, στα προάστια των μαύρων. Πήγαινε σχολείο μαζί με τον αδελφό της. Ήθελαν και οι δυό τους ελευθερία, ισότητα. Εκείνος ήταν πιο παρορμητικός. Ύψωσε τη γροθιά του. Εκείνη ήθελε να πλησιάσει τους άλλους, να ανακατευτεί μαζί τους.

Ψάχτηκε. Σαν τη γάτα που μυρίζει τις γωνιές. Κάποιες φορές την κυνήγησαν. Τις περισσότερες την δέχτηκαν: σαν να 'ταν τρελλή. Δεν την έπαιρναν στα σοβαρά. Δεν ενοχλούσε κανέναν.

Έγινε αόρατη, σιωπηλή. Αλλά ήταν καλή μαθήτρια. Πειθαρχημένη έλεγαν οι δάσκαλοι της. Αργότερα, στα θρανία του λυκείου: εξαιρετική.

Πήγε υποτροφία. Μπήκε στο πανεπιστήμιο. Ο αδελφός της την έπεισε να ειδικευτεί στα οικονομικά του εμπορίου. Αυτό έκανε. Ήθελε να γίνει η καλύτερη, για να προσφέρει στους δικούς της αυτό που τους έλειπε: λεφτά. Όταν μιλούσε για τους δικούς της δεν σκεφτόταν μόνο τους γονείς της. Το αν θα ανέβαινε ή όχι αφορούσε όλες τις μειονότητες, το μωσαϊκό της γειτονιάς της. Αυτούς που έλεγαν ότι είναι τα κουρέλια του ανθρώπινου είδους.

Ήρθαν τα χρόνια του Έρωτα και της Ειρήνης. Δεν ήταν πραγματικότητα, ήταν ευχή. Ήρθε η βία, οι ναπάμ, τα πραξικόπηματα, η δολοφονία του Πάστορα και του Κομαντάντε, ο πόλεμος των Έξι Ημερών: μια απαγορευμένη άνοιξη απ' την άλλη μεριά: μια γενοκτονία στο Νότο. Οι πελούζες της πανεπιστημιούπολης είχαν δροσερό γκαζόν, ό,τι πρέπει για εκδηλώσεις συμπαραστάσης, γενναιόδωρες ουτοπίες, λουλούδια, τσιγαρίκια, κιθάρες... Ο κόσμος ξαναφτιαχόταν στο σχήμα του νέου φεγγαριού, του φεγγαριού όπου πατούσε πια ο άνθρωπος.

Κι ύστερα... Ο αδελφός της σκοτώνεται σε μια διαδήλωση για την ειρήνη. Ήταν στην πρώτη αλυσίδα. Ο πόνος αναποδογυρίζει μέσα της την ισορροπία των πραγμάτων. Αποφασίζει πως ανήκει σ' αυτούς που σηκώνουν τις γροθιές τους. Δουλεύει κιάλας

σαν εμπορικός αντιπρόσωπος σε διεθνή τράπεζα. Χάρη στα πτυχία και τις γνωριμίες της βοηθάει τους συντρόφους της.

Ανεβαίνει στην ιεραρχία. Αποδέχεται όλες τις προαγωγές: αποστρέφεται απ' την άλλη τα ήθη και τα έθιμα των ανθρώπων της κλάσας της. Δεν έχει καιρό για σικάτα δείπνα και κοκτέιλ. Απ' το πρωί ως το βράδυ, καθισμένη μπροστά σε υπολογιστές, συγκρίνει αριθμούς, δίνει εντολές, αγοράζει, πουλάει, προτείνει. Τη νύχτα ξαναγεννιάει στην οικογένειά της, στο προάστειο όπου γεννήθηκε.

Ανοίγει δικιά της επιχείριση. Όλα τα λεφτά που βγάζει πηγαίνουν στην υπόθεση για την οποία σκότωσαν τον αδελφό της. Πληρώνει για κρυψώνες, για πλαστά χαρτιά, για εισπητήρια διαφυγής στο εξωτερικό. Όσοι υψώνουν τη γροθιά τους καταδιώκονται τώρα, κυνηγιούνται, δολοφονούνται.

Και ο καιρός περνάει άσχημα. Αλλάζει. Αυτό που κάποτε φαινόταν ο μεγαλύτερος κίνδυνος, ο πολιτισμός των Πλούσιων και των Άριστων, αποδεικνύεται ένα τίποτα μπροστά στις σκιές που εξαπολύει τώρα αυτός ο πολιτισμός για να προφυλαχτεί. Όσοι αγωνίζονται ενάντια σ' αυτά τα νεφελώματα εκτελούνται. Τα κινήματα μένουν ακέφαλα. Ο κόσμος ξαναρίχνεται πιο βαθιά στη φτώχεια και στην αδικία.

Όμως αυτή είναι πια εκατομμυριούχος. Ζει πάντα στη γειτονιά της. Οι σύντροφοι χάθηκαν, ο ένας μετά τον άλλο. Αυτή ασχολείται τώρα με τα παιδιά της.

Κι έχει ένα μεγάλο όνειρο. Θα αγοράσει την Θάλασσα της Ηρεμίας, σα φόρο τιμής στον αδελφό της, και θα καταφύγει εκεί, με τους δικούς της.

Θα πάει εκεί. Στην Mare Serenitatis. Στο φεγγάρι.

Είκοσι έξι ημέρες

Ζούσε μαζί με άλλους, σ' ένα κοινό διαμέρισμα, στα προάστια της παλιάς λουτρόπολης. Μοιραζόταν το δωμάτιό της με την κόρη ενός συγγραφέα που πληρωνόταν με τη λέξη, και την κόρη ενός μεγάλου σκακιστή που είχε προσληφθεί στα δημοτικά λεβιτοστάσια. Κάθε μια απ' τις εικοσι έξι νύχτες έμενε ώρες έξω, μόνη, κουλουριασμένη κάτω από μια γέφυρα. Την επόμενη μέρα ξαναγυρνούσε στη συνθησιμένη της ζωή. Στεκόταν στην ουρά μπροστά στις άδειες βιτρίνες, όπου ο κόσμος σκότωνε την ώρα του. Μιλούσε μαζί τους λίγο από δω και λίγο από κει. Γεύονταν όλοι την παράξενη ελευθερία να ονειρεύονται μαζί. Κι ύστερα ο καθένας προσπαθούσε να τα βγάλει πέρα μόνος του, πράττοντας κατά συνείδηση απέναντι στους νόμους.

Ήταν άσος στα μαθηματικά. Έλεγε: «Πόσο κάνει 6,136562109 επί 4,2369;» Η ακόμη: «Με τι πρέπει να διαιρέσουμε το 569 για να πάρουμε πηλίκο 21,88461538;» Κι όταν ο άλλος παρέδιδε τα όπλα, του 'δινε μια τελευταία ευκαιρία απλοποιώντας τάχα τα πράγματα. Ρωτούσε «Πόσο κάνει 12 και 6 και 12 και 22 δια 2;»

Όλες αυτές οι αριθμητικές πράξεις που σκαρφιζόταν κατέληγαν πάντα στο ίδιο αποτέλεσμα, με δύο ψηφία. Το είκοσι έξι. Αυτός ο αριθμός ήταν το κλειδί του κόσμου της.

Διακόσια χρόνια μετά την Μεγάλη Επανάσταση, η κατάσταση άλλαξε στην παλιά λουτρόπολη. Ο κόσμος μπορούσε να μετακινείται ελεύθερα. Όχι μόνο μέσα στην πόλη, αλλά και στις γύρω εξοχές, και πιο έξω ακόμα. Μπορούσαν να ταξιδέψουν σε όλο τον κόσμο, αρκεί να έβρισκαν τα μέσα.

Κι αυτή ονειρευόταν ένα τέτοιο ταξίδι. Και τα μέσα δεν της έλειπαν. Αλλά έμεινε. Γιατί να αλλάξει χώρα αφού εδώ χόρταινε την πείνα της, το σπίτι ήταν πάντα ζεστό χωρίς να πληρώνει, το διάβασμα δεν τελειωνε ποτέ (το γράψιμο, που πληρωνόταν με τη λέξη, σου επέτρεπε να βγάζεις τα προς το ζην σου στα 22 σου χρόνια) και οι χαρές της σκακιστικής λογικής ήταν αστείρευτες;

Ωστόσο η κυβέρνηση έπεσε. Το γκάκι σταμάτησε να έρχεται κανονικά, τα βιβλία πουλήθηκαν στα μεταχειρισμένα, δεν υπήρχε χρόνος να παίξεις σκάκι...

Την εικοστή έκτη του Μάη, ένα χρόνο μετά απ' το Διάταγμα της Διαφάνειας, αποφάσισε ότι ήρθε η ώρα να φύγει. Ανακάλυψε καινούργιους δρόμους, καινούργια τοπία. Ανακάλυψε ανθρώπους που έφαχναν για ένα κεραμίδι, για λίγο φαί, για κάτι που να μοιάζει με δουλειά. Άρχισε να την βγάζει κατά περίπτωση. Έκανε την αστρολόγο, την προφήτισσα, την χαρτορίχτρα, την ιεροκήρυκα, έλεγε τον καφέ...

Η γενναιοδωρία των άλλων και η πεισματάρικη περιέργειά της την έκαναν να περάσει τρία σύνορα. Έφτασε εκεί που άρχιζε μια άγνωστη θάλασσα. Ψάρευε μόνη της για φαί, κοιμόταν χωμένη στην άμμο. Στο τέλος του καλοκαιριού αποφάσισε να ψάξει καταφύγιο στην κοντινότερη πόλη. Εδώ δεν ήταν όπως στη χώρα της. Εδώ οι βιτρίνες απέπνεαν σεβασμό ή φθόνο. Ή και τα δύο. Καλά Χριστούγεννα - μα έπρεπε να μάθει τη γλώσσα.

Έμαθε ακριβώς είκοσι έξι λέξεις. «Καλή μέρα σας Κυρία, καλή μέρα σας Κύριε, έρχομαι από μια μακρινή χώρα, είμαι άπορη, δεν έχω χαρτιά, ούτε φίλους, ούτε χρήματα, ούτε στέγη, ούτε ελπίδα.» Πίστευε ότι κάποιος θα της άπλωνε το χέρι, έστω για να την χαιρετήσει. Πίστευε ότι το πεζοδρόμιο ήταν δικό της, ή το μετρό, τα άδεια βαγόνια, αυτά που ήταν αραγμένα στις ράγες μιας παρατημένης γραμμής. Αλλά όχι, έκανε λάθος.

Την έπιασαν μια νύχτα που κοιμόταν μπροστά στην είσοδο ενός πλουσιόσπιτου. Τη μεταχειρίστηκαν όπως κάποτε, στη χώρα της, μεταχειριζόνταν τα σκυλιά: την κυνήγησαν, την κλώτσησαν, την έπιασαν, την πέταξαν μέσα σ' ένα αυτοκίνητο. Πάλεψε, την κτύπησαν. Ύστερα την γύμνωσαν, την έπλυναν, την απολύμαναν, και την έθεσαν υπό περιορισμό.

Δραπέτευσε.

Ξανάπιασε το πόστο και τα σύνεργα της επαιτίας. Ανώφελο. Της φαινόταν πια πως το να κλέβεις είναι λιγότερο ταπεινωτικό απ' το να ζητιανεύεις. Έτσι άρχισε να κλέβει. Έκλεβε για τον εαυτό της ή για τους φίλους της του δρόμου, που δεν τολμούσαν. Είχε τη δική της μέθοδο. Εντόπιζε σε μια βιτρίνα ή σε κάποιο ράφι αυτό που είχε βάλει η ίδια στο μάτι, ή οι φίλοι της. Ήταν σχεδόν πάντα ένα φρούρο, ένα γλυκό, ένα αλλαντικό. Έγλυφε είκοσι έξι φορές τα χείλη της: υπολόγιζε την τετραγωνική ρίζα του είκοσι έξι: την πολλαπλασίαζε με τον αριθμό των διστακτικών στη βούτα φίλων της: διαιρούσε το αποτέλεσμα με το είκοσι έξι, και όρμαγε σβέλτα. Χούφτωνε αυτό που ήθελε, πέταγε ένα «ευχαριστώ» που προκαλούσε στιγμιαία αμνηχανία, και άρχιζε να τρέχει στο δρόμο. Κάποια φορά, σε μια γκαλερί, έκλεψε έναν πίνακα που ήταν ήδη κλοπιμαίος.

Ήρθε η κακιά στιγμή και την έπιασαν. Καταδικάστηκε. Στο άψε σβήσε, δώδεκα μήνες χωρίς αναστολή. Δεν είπε τίποτα στο δικαστή που την έριξε στη φυλακή. Το μετάνοισε μετά, και άρχισε να μουρμουρίζει μέσα απ' τα δόντια της δυο λέξεις συνέχεια, που οι αρχές την πέρασαν για τροπάριο. Έλεγε μόνο «είκοσι έξι».

Στη φυλακή την ρώτησε κάποιος γιατί η ζωή της περιστρεφόταν γύρω απ' αυτόν τον αριθμό. Θα πρέπει να ήταν η πρώτη φορά που κάποιος ασχολήθηκε μ' αυτό. Απάντησε ότι γεννήθηκε στις 8 Μάη του 1945, τη μέρα που η χώρα της συνθηκολόγησε οριστικά. Και είπε ακόμα ότι μετά απ' αυτήν την ημερομηνία ο κόσμος γνώρισε μόνο είκοσι έξι ημέρες ειρήνης.

Ακριβώς είκοσι έξι.

Βορράς, Νότος

Ήταν μέσα σ' ένα αεροπλάνο που ετοιμαζόταν να πετάξει για το Νότο. Και δυο σκέψεις πετούσαν στο μυαλό της: πρώτον, ότι δεν είχε ποτέ της ξαναμπει σε αεροπλάνο· και ύστερα, ότι το στόμα και τα χέρια της πονούσαν.

Κρατούσε τα μάτια κλειστά, δεν ήθελε να βλέπει τίποτα σ' αυτό το ταξίδι. Φοβόταν. Άκουσε τις τουρμπίνες να βουίζουν, όλο και πιο δυνατά, κι ένοιωσε πως κάνει μια στροφή στο πλάι, για να συνεχίσει πάλι σε ευθεία γραμμή.

Ένας άντρας καθόταν στ' αριστερά της, κι άλλος ένας δεξιά· και οι δυο αμίλητοι, ακίνητοι. Δεν τους έβλεπε. Τους αναγνώριζε απ' τη μυρουδιά. Της έφεραν εμετό.

Το αεροπλάνο σταμάτησε για λίγο. Φάνηκε σα να κοντοστέκεται στο διάδρομο πριν πεταχτεί με δύναμη μπροστά. Ξανά αυτό το σφίξιμο στο στήθος. Έχωσε τα νύχια της στα μπράτσα του καθίσματος. Ένα δάκρυ άρχισε να κυλάει στο μάγουλό της. Το άφησε να κατεβαίνει. Αισθανόταν την υγρή ζέστη του να προχωράει προς το μήλο, κι έλεγε μέσα της πως αυτό το δάκρυ ήταν η μόνη ελευθερία κινήσεων που είχε πια. Αυτή... α, και μία ακόμα: το να ανοίξει τα μάτια της. Αλλά όχι, αυτό δεν θα το έκανε. Ήθελε έστω κι έτσι να δείξει την άρνησή της· να κάνει τους άλλους επιβήτες να ντραπούν.

Ήταν είκοσι εννέα χρονών. Μια φορά μονάχα ως τώρα στη ζωή της είχε ταξιδέψει. Με πλοίο. Είχε φύγει απ' τη χώρα της γιατί εκεί δεν είχε τίποτα πια: ούτε οικογένεια, ούτε λεφτά, ούτε δουλειά, ούτε όνειρα.

Άκουγε να λένε πως ο πλούτος είναι μαζεμένος στο Βορρά, στην άλλη πλευρά της θάλασσας, εκεί που αναδιπλώθηκαν οι παλιοί αποικιοκράτες, εδώ και τριάντα χρόνια. Αποφάσισε να πάει εκεί.

Καθώς περνούσε τη θάλασσα, στ' αμπάρια ενός φορτηγού που κουβάλαγε άγνωστου είδους υλικά, το κορμί της πότισε με μια μυρουδιά απ' την οποία ποτέ τα κύτταρα της μνήμης της δεν απαλλάχτηκαν, και που ξαναρχόταν στη μύτη της κάθε φορά που βρισκόταν σε κίνδυνο: η μυρουδιά ενός μίγματος πετρελαίου και γράσσου. Ήταν η μυρωδιά των μηχανοστασίων· η μυρουδιά του καραβιού που την έβγαλε σ' ένα λιμάνι του Βορρά μια χειμωνιάτικη νύχτα· η μυρωδιά των φασονάδικων που δούλεψε παράνομα καταστρέφοντας τα μάτια της και τα δάκτυλά της γαζώνοντας υφάσματα, στριφώματα, σειρήνια, ρέλια, φόδρες· ήταν η μυρουδιά αυτού του κήτους που την κρατούσε τώρα στον αέρα, και την γυρνούσε πίσω, εκεί απ' όπου είχε φύγει πριν τόσα χρόνια.

Περπάτησε πολύ στις πόλεις του Βορρά. Είδε πλούτη που δεν μπορούσε να υπομιαστεί, είδε απίστευτα στραφολίσματα, φωταψίες, συντριβάνια, είδε γυναίκες απερίγραπτης κομψότητας. Είδε και την φτώχεια της άλλης πλευράς, στα όρια των πόλεων. Εδώ ήταν όπως στη χώρα της· το ίδιο κι απ' τις δυο μεριές της θάλασσας.

Όταν σχόλαγε, πολλές φορές έφευγε απ' τα σοκάκια των φασονάδικων, και κατέβαινε να χαζέψει στο κέντρο και στις πλούσιες γειτονιές. Οι ομορφιές εκεί την ανακούφιζαν κάπως απ' τις δικές της καθημερινές στερησίες. Στις βιτρίνες ανακάλυπτε τα παντελόνια που είχε ράψει με τα χέρια της. Η τιμή τους ήταν εκατό φορές μεγαλύτερη απ' την αμοιβή της. Έξι φράγκα το κομμάτι. Πέντε κομμάτια την ώρα. Σ' ένα δωμάτιο επτά επί τέσσερα, όπου συνωστιζόνταν οι εργάτριες.

Σίγουρα ο Νότος ήταν φτωχότερος. Όμως, όταν γυρνούσε στο κονάκι της τη νύχτα, αναρωτιόταν καμιά φορά αν άξιζαν στ' αλήθεια όλα αυτά τα μεγαλεία· μήπως θα ήταν καλύτερα να είχε μείνει εκεί, να μην είχε φύγει. Αν θα ήταν καλύτερα να είχε κάνει αυτό που της είπε ο δουλέμπορος που την μετέφερε, να 'χε κάτσει στ' αυγά της.

Έβαζε στην άκρη λίγα λεφτά, και τα ξόδευε για το τίποτα. Ήταν παράνομη. Τόσο παράνομη όσο και οι εργοδότες της. Αλλά αυτοί είχαν προστασία. Εκείνη όχι. Άντεχε το αίσθημα της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας όσο δεν την απειλούσε κάτι άμεσα. Έπρεπε να επιβιώσει σ' ένα αφιλόξενο περιβάλλον, γεμάτο εχθρούς που δεν τους αναγνώριζε εύκολα. Ήξερε ότι η πρώτη φορά που θα τους έβλεπε μπροστά της θα ήταν και η τελευταία. Ότι δεν είχε πιθανότητα να τη γλυτώσει. Ο Βορράς της το έμαθε καλά αυτό: να φυλάγεται, να έχει και στην πλάτη μάτια.

Τα τελευταία χρόνια οι νόμοι είχαν γίνει σκληρότεροι για ανθρώπους σαν αυτήν. Έπρεπε να περπατάει τοίχο τοίχο πιο συχνά. Αναγκάστηκε να κόψει τις βόλτες στο κέντρο και τις πλούσιες γειτονιές. Η αμοιβή για τα παντελόνια έπεσε, από τα έξι φράγκα στα τρία. «Είσαι δυο φορές παράνομη» της έλεγε το αφεντικό. «Έτσι, κι εγώ παίρνω διπλό ρίσκο».

Σαν τους παπούδες της που, πενήντα χρόνια πριν, είχαν έρθει από το Νότο στον Βορρά για να υπερασπίσουν με τη ζωή τους την πατρίδα.

Ποιά πατρίδα;

Άνοιξε τα μάτια. Όλοι στις μπροστινές θέσεις είχαν γυρίσει και την κοίταγαν. Βλέμματα έντονης περιέργειας διαστραυρώνονταν πάνω της με άλλα έκδηλης συχασιάς. Ανάμεσα στα καθίσματα μια γυναίκα ντυμένη στα μπλε μιλούσε κουνώντας τα χέρια. Μόνο αυτή φαινόταν να δείχνει έναν κάποιο σεβασμό σ' αυτήν την παράξενη συνεπιβάτιδα· της χαμογελούσε, αν και έμοιαζε να απευθύνεται σε κάποιον άλλον.

Ποιά πατρίδα;

Αυτή, που την είχε δέσει σ' ένα δρόμο στην άκρη της πόλης· αυτή, που την είχε στείλει σ' ένα κέντρο για λαθρομετανάστες πριν τη μεταφέρει στο αεροδρόμιο· αυτή, που την έχωσε με το ζόρι σ' αυτό το αεροπλάνο ενόσω εκείνη ούρλιαζε να την αφήσουν να κατέβει· αυτή που την έδεσε στο κάθισμά της, έδεσε τα χέρια της πάνω στα μπράτσα του καθίσματος, και της έκλεισε το στόμα με ένα τσιγάρο, ένα φίμωτρο.

Δεν είχε ξαναμπει σε αεροπλάνο. Το στόμα και τα χέρια της πονούσαν. Δεξιά κι αριστερά της, στις θέσεις τους, οι δύο μπάτσοι της ανακάτευαν το στομάχι. Βρομούσαν. Μύριζαν πετρελαίο και γράσο.

1999

Το πρόσωπό μου είναι θαυμάσιο. Μαχαίρωσαν την καρδιά μου. Το φύλο μου ανήκει σ' αυτούς που το πήραν. Έχασα το παιδί μου στα βουνά. Έχω κάποιο όνομα. Γεννήθηκα σ' έναν καταυλισμό. Μεγάλωσα στη φρίκη. Είμαι είκοσι χρονών. Όσο θυμάμαι τον εαυτό μου περπατάω. Η ιστορία μου

είναι η ιστορία των διωγμένων απ' την Πολωνία, την Βαλτική, την Αρμενία, την Αφρική, την Αυστρία, τη Γερμανία, την Ινδία, την Ισπανία, το Πακιστάν, την Ελλάδα, την Τουρκία, τα Βαλκάνια, η ιστορία ολόκληρου του αιώνα.

Είμαι φυγιάς.

Μ' έχουν εκτοπίσει. Σκότωσαν το παιδί μου. Είμαι κόρη του πολέμου. Θύμα των δικτατόρων. Οι πατνιασιές μου στη γη σβήνουν αμέσως. Δεν είμαι με κανέναν, γιατί οι καταυλισμοί των προσφύγων δεν είναι με κανέναν. Μισώ τις καλύβες στις παιδικές χαρές όπου τα παιδιά κρύβονται για να παίξουν. Εγώ κρύβομαι για να ζήσω. Παίζω με τη ζωή. Αμα χάσεις πάει να πει ότι πεθαίνεις. Μερικές φορές εύχομαι να είχα χάσει.

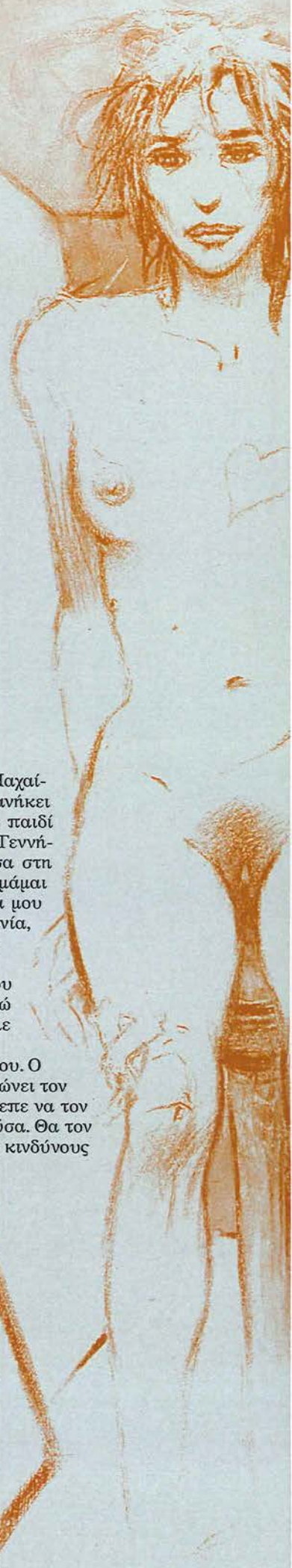
Η πόλη μου λέγεται Σεράγεβο. Εκεί χάθηκε η οικογένειά μου όταν ο αιώνας μέτραγε τα δεκατέσσερα χρόνια του. Ο αιώνας της λογικής. Τώρα τα κατόστησε. Είναι γερασμένος. Είναι δολοφόνος. Ξανά 'ρθε στο Σεράγεβο. Ολοκληρώνει τον γύρο του θανάτου εδώ, εδώ απ' όπου ξεκίνησε τις σφαγές. Είναι πάλι εδώ, πεισματικά. Ανυποχώρητα. Θα 'πρεπε να τον αποτελειώσουμε. Δεν μου έδωσε τίποτα. Ήταν ο πιο αιμοσταγής από όλους πριν απ' αυτόν. Δεν θα τον θρηνώσα. Θα τον σκότωνα με τα χέρια μου αν μπορούσα. Αλλά αυτός αντέχει ακόμα. Είναι δειλός όπως κάθε στρατηγός. Στους κινδύνους στέλνει τους στρατούς του. Ποτέ δεν πάει ο ίδιος. Χτυπάει από ψηλά, λίγο λίγο, και μετά την κάνει.

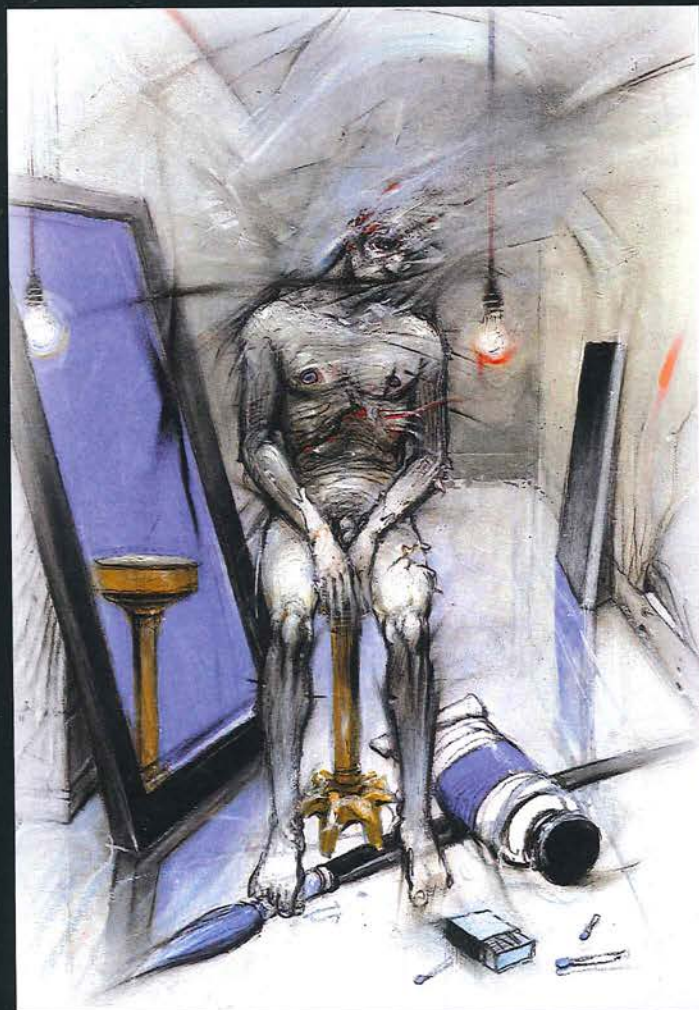
Η Γκουέρνικα. Η Χιροσίμα. Εδώ.

Δύο με κρατούσαν απ' τα χέρια, κι άλλοι δύο απ' τα πόδια. Με βίασαν και με ξαναβίασαν. Οι άντρες επέβαλαν κάθε βιασμό, βίασαν την Ιστορία, άντρες αποτελειώνουν τον αιώνα όπως τον άρχισαν... εμπρησμοί, καταστροφές, σφαγές...

Έχω δέκα δάκτυλα. Τίποτε άλλο δεν μου ανήκει. Με ανάγκασαν να σουρθώ για να γλυτώσω, την ώρα που σφαίρες και ροπαλιές μάτωναν τις φτέρνες μου. Κυλίστικα με την πλάτη, σύρθικα με την κοιλιά, πήρα όρκο πως θα μείνω εκεί, δεν σηκώνομαι πλέον, θα συνεχίσω, μέχρι την μέρα που θα βρω έναν κύβο, ένα κουτί, το έσχατο καταφύγιο. Θα χωθώ μέσα και θα γλυτώσω απ' όλα τα ναυάγια. Κανείς δεν θα με ξαναβρεί, κανείς δεν θα δέσει τις πληγές μου, κανείς δεν θα σκουπίσει τα δάκρυά μου. Θα είμαι αόρατη, νεκρή για όλους, για όλους εκτός από την μνήμη, τις θύμψες, τον ζωγράφο. Το καταφύγιό μου είναι ένας τάφος. Το νεκρικό κρεβάτι του αιώνα.

Έχω υπόσταση. Είμαι εκτοπισμένη. Σαν φευγαλέα χειρονομία. Όχι αποχαιρετισμός· χαστούκι. Είμαστε τα χαστούκια των ημερών σας.

Κάθομαι μπροστά στον καθρέφτη. Η μορφή μου δεν έχει είδωλο. Ούτε πρόσωπο, ούτε κορμί. Η εικόνα μου έσβησε για πάντα. Δεν έμεινε τίποτ' άλλο παρ' εκτός εκείνα που θέλω να βλέπω, να διακρίνω: δυο χέρια, κι εκφράσεις που φαντάζομαι - να χαμογελάω, να μισοκλείω τα μάτια μπροστά στα ρημαγμένα τοπία των γυναικών που αγκάλιασα, να συσπώ το σαγόνι στην ανάμνηση του κόσμου.

Κάθομαι σ' ένα σκαμνί. Στερεώνω το θολό τοπίο παγωμένων αναμνήσεων. Οι αγάπες μου, αχ οι αγάπες μου, έφυγαν για πάντα. Κρατάω μέσα μου τον έρωτά τους, την ιστορία τους, την επιδερμίδα τους, τη ζωή μου. Δεν είμαι τίποτα άλλο παρά μόνο εκείνες.

Δεν θα κουνηθώ. Δεν θα ξαναχτυπήσω στους γκρίζους τοίχους γύρω μου. Το κεφάλι μου δεν θα ξηνασκάσει. Οι γραμμές φυγής χάθηκαν απ' τον ορίζοντα. Γλυτώνω επινοώντας καινούργιους καθρέφτες. Βρίσκονται εδώ. Στις εικόνες που μαστορεύω εμφανίζονται τα μαγευτικά πρόσωπα όλων των γυναικών που αγάπησα. Διηγούμαι τις ιστορίες τους. Η δική μου δεν μετράει όσο το δικό τους παρελθόν. *Ιδανικός κι ανάξιος εραστής...*

Δεν έχω πια ξεκάθαρη ύπαρξη.

Ο αιώνας μου πέρασε.

Το ένας αιώνας έρωτα (un siècle d' amour)
με κείμενα του Dan Franck και εικόνες του Enki Bilal
κυκλοφόρησε στα γαλλικά το 1999 από τις εκδόσεις Fayard.
Μετάφραση - απόδοση: Arte-Sta. Οι όποιες διασκευές: g

Τα κείμενα περιέχουν υπαινικτικά αναφορές σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα. Μεταξύ άλλων:
- Η Πέμπτη (στο «Πέμπτη βράδυ») είναι η μέρα του μεγάλου χρηματιστηριακού κραχ στη Νέα Υόρκη το 1929.
- Το Διάταγμα της Διαφάνειας (στο «Είκοσι έξι») είναι η Γκορμπατσωφική Γκλάσνοστ.
Η χώρα που συνθηκολόγησε στις 8 Μάη του 1945 (στο «Είκοσι έξι») είναι η Γερμανία.